

نوشیدنی های گازدار

فن آوری تولید ماء الشعير

- ماء الشعير نوشابه‌ای غیرالکلی است که از شیرۀ رقیق شده جو به همراه افزودنی‌ها و نگهدارنده‌های مجاز تهیه می‌شود.
- فرآیند مشابه آبجوسازی است، اما **مرحله تخمیر که منجر به تولید الکل می‌شود حذف** شده است.
- در آبجوسازی، **نشاسته غلات** ابتدا به **مالتوز** تبدیل شده و سپس **تخمیر** می‌شود.
- ماء الشعير در ایران نوعی نوشیدنی **مشابه آبجو ولی بدون الکل** است و به طور گسترده مصرف می‌شود.
- آبجوسازی یکی از صنایع مهم غذایی در جهان است و در اروپا و آمریکا به طور گسترده تولید و مصرف می‌شود.

• ماء الشعير نسبت به نوشابه های گازدار ارزش غذایی بالاتری دارد.

- 1• حاوی ویتامین های گروه B و حدود ۲۰ میلی گرم در لیتر ویتامین C که نیاز روزانه بدن را تأمین می کند.
- 2• دارای املاح مهم مانند کلسیم و فسفر به میزان کافی است.
- 3• به دلیل داشتن اسیدهای آمینه و پروتئین، برای رشد بدن مفید است.
- 4• کمک به هضم غذا، ضد عفونی روده، پیشگیری از برخی بیماری ها و رفع خستگی می کند.
- 5• مصرف آن برای دفع برخی سنگ های کلیوی نیز مفید است.

آب

ترکیبات شیمیایی دانه‌ی جو

۱. کربوهیدرات‌ها

۲. چربی‌ها

۳. آنزیم‌ها

۴. مواد ازته (پروتئین‌ها)

ترکیبات شیمیایی دانه‌ی جو

۱. کربوهیدرات‌ها

بخش عمده‌ی ترکیبات دانه‌ی جو را کربوهیدرات‌ها تشکیل می‌دهند که عمدتاً از نشاسته (مخلوطی از آمیلوز و آمیلوپکتین) هستند.

- آمیلوز در اثر فعالیت آنزیم دیاستاز (آمیلاز) هیدرولیز شده و به مالتوز و دکستروز تبدیل می‌شود.
- علاوه بر نشاسته، دانه‌ی جو حاوی حدود ۴ تا ۵ درصد سلولز و همی سلولز و ۱ تا ۲ درصد صمغ‌های گیاهی نیز می‌باشد.

۲. چربی‌ها

مقدار چربی دانه‌ی خشک جو حدود ۲ تا ۳ درصد وزن کل آن است.

ترکیبات شیمیایی دانه‌ی جو

۳. آنزیم‌ها

مهم‌ترین آنزیم‌های موجود در دانه‌ی جو عبارتند از:

• آلفا آمیلاز

• بتا آمیلاز

در مقایسه با گندم، جو دارای مقدار بیشتری بتا آمیلاز است. میزان این آنزیم‌ها به گونه‌ی جو، شرایط کاشت، داشت، برداشت و نگهداری بستگی دارد.

در طی فرآیند جوانه‌زنی (Malting)، مقدار آلفا آمیلاز **افزایش** می‌یابد.

همچنین، جو شش‌رديفه معمولاً نسبت به جو دورديفه بتا آمیلاز بیشتری دارد. در مراحل مختلف مالت‌سازی، تغییرات زیادی در نوع و میزان آنزیم‌ها ایجاد می‌شود.

ترکیبات شیمیایی دانه‌ی جو

۴. مواد ازته (پروتئین‌ها)

مواد ازته حدود ۱۱ درصد وزن خشک دانه‌ی جو را تشکیل می‌دهند.

هرچه مقدار پروتئین جو بیشتر باشد، کیفیت آن برای مالت‌سازی کمتر است؛ زیرا پروتئین زیاد مانع استخراج قندهای قابل تخمیر می‌شود.

صمغ گیاهی (Plant Gum) در دانه جو (Barley) در واقع همان پلی ساکاریدهای محلول در آب هستند که در پوسته و لایه آندوسپرم خارجی دانه تجمع دارند.

ویژگی	محل قرارگیری در دانه	نوع پلی ساکارید	جزء اصلی
محلول در آب، ویسکوز، فیبر محلول	لایه آندوسپرم و دیواره سلولی	زنجیره خطی از D- گلوکز با پیوندهای B(1→4) و B(1→3)	B گلوکان
افزایش چسبندگی و تشکیل ژل	پوسته و لایه آلورون	زنجیره زایلوز با شاخه های آرابینوز	عربینوکسیلان
ایجاد قوام در محلول های آبی	لایه بیرونی دانه	پلیمرهای پنج کربنه (زایلوز، آرابینوز)	پنتوزان ها

نگهداری جو

برای نگهداری مناسب جو، باید شرایطی مشابه گندم رعایت شود:

- رطوبت محیط کمتر از ۱۰ درصد باشد.
- دمای نگهداری پایین انتخاب گردد تا از تنفس زیاد دانه و کاهش وزن جلوگیری شود.
- در صورت افزایش رطوبت یا دما، خطر آفت زدگی و فساد افزایش می یابد.

جدول مشخصات جو مناسب برای مالت سازی

مقادیر	شرح
بیش از ۹۵٪	سرعت جوانه زدن بعد از ۷۲ ساعت
بیش از ۹۵٪	جوانه زنی یا ظرفیت جوانه زنی
بیش از ۳۶ گرم	وزن هزار دانه
بیش از ۸۵٪	یکنواختی دانه بین ۲/۵ تا ۲/۸ میلیمتر
حداکثر ۱۰٪ (در جو تازه برداشت شده بالاتر از ۱۰٪)	رطوبت
حداکثر ۱۲٪	پروتئین
حداقل ۷۵٪	وزن حجمی گرم بر سانتیمتر مکعب

مالت Malt

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

- **مالت** از مواد اصلی تولید ماء الشعير است.
- مالت از جوانه زدن **کنترل شده جو** و خشک کردن آن به دست می آید که باعث افزایش آنزیم آلفا آمیلاز می شود.
- **آلفا آمیلاز** نشاسته را به قندهای قابل تخمیر مانند **دکستروزین و مالتوز** تبدیل می کند.
- سه نوع مالت با میزان آمیلاز متفاوت وجود دارد:
- **مالت ماء الشعير، مالت مشروبات الکلی و مالت جبرلین.**
- مالت به عنوان منبع غنی از آلفا آمیلاز در صنایع تخمیری و نانوایی کاربرد دارد.
- مقدار مالت مصرفی در هر هکتولیتتر ماء الشعير حدود ۶۸ کیلوگرم است.

در پایان، جوانه ها و ریشه های خشک شده (سبوس مالت) از دانه جدا می شود و مالت حاصل را برای مصارف سالیانه یا صنعتی نگهداری می کنند

Malt مالت

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

مالت

ویژگی های مالت

شرح	مقادیر
میزان رطوبت	حداکثر ۶٪
pH	۶
قند	حداقل ۸/۵
پروتئین	حداکثر ۱۲٪

مالت ماء الشعیر

انواع مالت (Types of Malt)

مالت ها بر اساس درجه ی برشته شدن (Kilning/Roasting) و شدت رنگ و طعم حاصل شده به دو گروه اصلی تقسیم می شوند: مالت کم رنگ (Pale Malt) و مالت تیره (Dark Malt).

۱. مالت کم رنگ (Pale Malt)

۲. مالت تیره (Dark Malt)

مالت Malt

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

انواع مالت (Types of Malt)

۱. مالت کم رنگ (Pale Malt)

- در تهیهی مالت کم رنگ، فرآیند خیساندن دانه ها کوتاه تر است.
- سرعت و دمای خشک کردن (Kilning) نسبتاً پایین نگه داشته می شود تا فعالیت آنزیمی دانه حفظ گردد.
- نتیجهی این فرآیند، مالتی با رنگ روشن، طعم ملایم و قدرت رنگ دهی پایین تر است.
- برای تولید آن:
 1. ابتدا دانه های مالت خشک را مرطوب می کنند تا به رطوبت مورد نیاز برسند.
 2. سپس در دستگاهی مشابه دستگاه برشته کردن قهوه (Roaster) حرارت داده می شود تا به رنگ قهوه ای روشن درآید.
- مالت کم رنگ، منبع اصلی آنزیم ها (خصوصاً آلفا و بتا آمیلاز) است و در فرآیند تولید ماء الشعير و آبجوهای روشن (Lager) کاربرد فراوان دارد.

Malt مالت

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

انواع مالت (Types of Malt)

۲. مالت تیره (Dark Malt)

- برای تهیهی مالت تیره، معمولاً از واریته‌های جو با درصد پروتئین بالاتر استفاده می‌شود.
- فرآیند جوانه‌زنی در دمای بالاتر و زمان طولانی‌تر انجام می‌گیرد.
- در مرحله‌ی خشک کردن، حرارت بالا باعث می‌شود:
 - رنگ مالت به قهوه‌ای تیره تا سیاه تغییر کند.
 - ترکیبات ملانوییدینی (Maillard reaction products) تشکیل شوند که مسئول طعم و عطر خاص مالت تیره‌اند.
- به دلیل حرارت زیاد، آنزیم‌های مالت تقریباً از بین می‌روند؛ بنابراین مالت تیره فاقد فعالیت آنزیمی است.
- کاربرد اصلی آن، افزودن رنگ و طعم کاراملی یا سوخته به محصولات نهایی (نظیر ماء‌الشعير تیره یا انواع خاصی از آبجو) است.

Malt مالت

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

انواع مالت (Types of Malt)

مقایسه مالت کمرنگ و مالت تیره

ویژگی	مالت کمرنگ (Pale Malt)	مالت تیره (Dark Malt)
درجه حرارت برشته کردن	پایین	بالا
مدت جوانه زنی	کوتاه تر	طولانی تر
رنگ	روشن (قهوه ای روشن)	تیره تا سیاه
میزان فعالیت آنزیمی	زیاد	بسیار کم یا صفر
مقدار ملانوئیدین ها	کم	زیاد
کاربرد	تولید ماء الشعير و آبجوه های روشن	ایجاد رنگ و طعم در محصولات تیره

مالت Malt

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

مالت

جدول مقایسه مقدار ترکیبات موجود در جو و مالت

مالت	جو	نوع ترکیبات
۶۸-۹۰	۱۳-۱۵	نشاسته
۳-۵	۱-۲	قند (ساکاروز)
۳-۴	۰/۱-۰/۲	قند احیاء کننده
۵-۵/۱	۴-۵	سلولز
۱۰-۱۲	۱۰-۱۲	پروتئین قابل جذب
۱-۲	۰/۵	اسیدهای آمینه
۲-۳	۲-۳	چربی
۲/۲	۲	مواد معدنی

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

تعریف

عصاره مالت (Malt Extract) محصولی است که از مالت جو جوانه زده و خشک شده به دست می آید.

این عصاره به دلیل ترکیبات مغذی و فعال خود، یکی از مواد ارزشمند در صنایع غذایی و تغذیه ای محسوب می شود.

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

ارزش تغذیه‌ای

عصاره مالت از نظر ویتامین‌ها، مواد معدنی، قندهای طبیعی و آنزیم‌های فعال بسیار غنی است.
برخی از مهم‌ترین خواص آن عبارت‌اند از:

- منبع طبیعی ویتامین‌های گروه B به‌ویژه (B₁ تیامین و B₂ ریبوفلاوین) ← این ویتامین‌ها در تقویت سیستم عصبی، افزایش انرژی و سوخت‌وساز بدن نقش مهمی دارند.
- حاوی قندهای ساده مانند مالتوز و گلوکز ← قابل جذب سریع و تأمین‌کننده‌ی فوری انرژی است.
- دارای آنزیم‌های طبیعی که به هضم بهتر مواد غذایی کمک می‌کنند.
- سرشار از مواد معدنی از جمله فسفر، آهن و کلسیم که در رشد و ترمیم بافت‌ها مؤثرند.

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

ویژگی های عصاره مالت

- دارای طعم شیرین طبیعی و رایحه ی مطبوع مالت
- سرشار از قندهای طبیعی (مالتوز، گلوکز)
- حاوی ویتامین های گروه **B** و مواد معدنی
- منبع طبیعی انرژی و تغذیه سالم

کاربردهای تغذیه‌ای

غذای کودک:

عصاره مالت بسیار مقوی بوده و به دلیل وجود قندهای طبیعی و ویتامین‌ها، به عنوان مکمل غذایی برای کودکان در حال رشد استفاده می‌شود.

مادران شیرده:

مصرف عصاره مالت به دلیل خاصیت تحریک غدد شیری می‌تواند باعث افزایش ترشح شیر شود.

مصارف عمومی:

به دلیل ویژگی‌های آنزیمی، طعم‌دهی، رنگ و ارزش تغذیه‌ای بالا،

مالت و عصاره مالت در سراسر دنیا در تولید مواد زیر به کار می‌روند:

○ ماء الشعير و نوشیدنی‌های مالت‌دار

○ نان و بیسکویت

○ مکمل‌های تغذیه‌ای

○ محصولات لبنی و شکلاتی

کاربردهای صنعتی

عصاره مالت به دلیل دارا بودن قندهای طبیعی، ویتامین‌ها، مواد معدنی و رنگ و طعم خاص مالت، در صنایع زیر به‌طور گسترده استفاده می‌شود:

- تولید ماء الشعير و نوشیدنی‌های مالت‌دار
- صنعت نان و شیرینی‌پزی (افزایش تخمیر و بهبود رنگ پوسته)
- تولید غذاهای کودک و مکمل‌های تغذیه‌ای
- صنایع لبنی و شکلات‌سازی به‌عنوان طعم‌دهنده و منبع انرژی

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

استخراج عصاره مالت (Malt Extract)

برای تهیهی عصاره مالت از مالت خشک شده استفاده می شود. مراحل آن به ترتیب زیر است:

1. آسیاب مالت
2. استخراج با آب (فرآیند مَشینگ Mashing –)
3. جداسازی تفاله
4. تغلیظ: (Evaporation)
5. تولید پودر مالت: (Dry Malt Extract)

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

استخراج عصاره مالت (Malt Extract)

۱. آسیاب مالت:

دانه های خشک مالت را خرد می کنند تا سطح تماس آن با آب افزایش یابد.

۲. استخراج با آب (فرآیند مَشینگ Mashing –):

پودر مالت را با مقدار معینی آب مخلوط کرده و در درجه حرارت های مختلف (معمولاً بین ۴۵ تا ۷۰ درجه سانتی گراد) حرارت می دهند

در این مرحله، آنزیم های فعال مالت، نشاسته را به قندهای محلول (مانند مالتوز) تبدیل می کنند و شربتی شیرین به دست می آید که به آن مایع مالت یا Wort گفته می شود.

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

استخراج عصاره مالت (Malt Extract)

۳. جداسازی تفاله:

محلول شیرین مالت از تفاله‌ی جو جدا و صاف می‌گردد.

۴. تغلیظ: (Evaporation)

شربت صاف شده را در شرایط خلأ می‌جوشانند تا غلیظ شود و به شکل عصاره مالت مایع (Liquid Malt Extract) درآید.

۵. تولید پودر مالت: (Dry Malt Extract)

در برخی کاربردها، عصاره‌ی مالت غلیظ را خشک می‌کنند تا به صورت پودر مالت درآید.

این ماده بسیار مغذی بوده و در صنایع غذایی، داروسازی، تولید نوشیدنی‌ها و مکمل‌های تغذیه‌ای کاربرد فراوان دارد.

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

اشکال عرضه در بازار

عصاره مالت مایع (Liquid Malt Extract - LME):

با غلظت ۷۰-۸۰٪ مواد قندی، رنگ قهوه‌ای طلایی، آماده برای استفاده در صنایع غذایی و نوشیدنی.

عصاره مالت خشک (Dry Malt Extract - DME):

به صورت پودر، با رطوبت کمتر از ۰.۵٪؛ مناسب برای نگهداری طولانی مدت و کاربرد در مکمل‌ها و محصولات خشک.

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

استاندارد و ویژگی های عصاره مالت

۷۸-۸۱	درصد عصاره
۵-۵/۹۵	رنگ عصاره
۱/۳	حداکثر اسیدیته
۱۴/۹۲۱-۱۴/۹۰۱	اندیس رفاکت
۲-۵	درصد پروتئین
۵۵ برحسب مالتوز	درصد قند احیاکننده

عصاره مالت Malt Extract

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی استاندارد عصاره مالت

ویژگی	محدوده یا مقدار معمول	توضیحات
منبع اصلی	مالت جو (Barley Malt)	گاهی از مالت گندم یا ذرت نیز استفاده می‌شود.
شکل ظاهری	مایع غلیظ قهوه‌ای روشن تا تیره	بسته به نوع مالت (کمرنگ یا تیره)
بو و طعم	طعم شیرین و ملایم، عطر خاص مالت	فاقد هرگونه طعم سوختگی یا ترشیدگی
درصد مواد جامد محلول (°Brix)	70-80%	نشان‌دهنده‌ی غلظت محصول
درصد قندهای محلول	حدود 65-75%	عمدتاً مالتوز، گلوکز و دکستروز
رطوبت باقیمانده	کمتر از 25%	برای جلوگیری از فساد میکروبی
pH	5.0 - 6.0	محیط نسبتاً اسیدی ملایم
فعالیت آنزیمی	بسته به نوع فرآیند، کم تا متوسط	در عصاره‌های تغلیظ‌شده معمولاً کاهش می‌یابد
رنگ (EBC)	متغیر از 20 تا 100	بر اساس نوع مالت مورد استفاده
خاکستر (مواد معدنی)	1-2%	نشان‌دهنده‌ی مواد معدنی طبیعی مالت

عصاره رازک Hop extract
گیاهی دارویی با خواص درمانی متنوع:

• دفع سنگ‌های کلیه

• ضد عفونی روده‌ها

ایجاد طعم تلخ مخصوص ماء الشعير (آلفا اسیدها)

• **میزان مصرف:** ۲۰ تا ۳۰ گرم در هر هکتولیتتر ماء الشعير.

• **خواص طبی رازک:**

1. تأثیر بر باکتری‌های لاکتیک و افزایش پایداری ماء الشعير.

2. اثر ضدباکتری روی باسیل‌های سل و باکتری‌های گرم منفی.

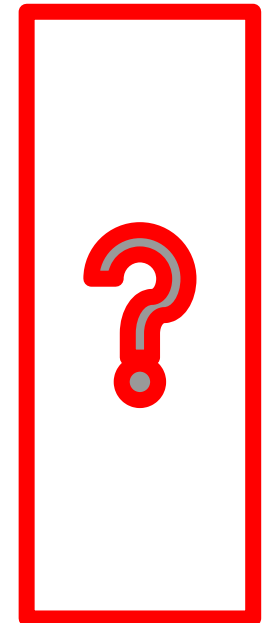
3. خاصیت مدر و ضد عفونی مجاری ادراری.

4. حاوی آلفا، بتا و گاماگلوبولین با ارزش فیزیولوژیکی بالا.

دلیل طعم تلخ در آبجو (Beer Bitterness) چیست؟

مرحله	عامل تلخی	توضیح
مواد اولیه	آلفا اسیدهای رازک	تلخی اصلی
پخت و جوش	مدت جوش، pH بالا	تلخی ایزوآلفا اسیدی
تخمیر	ترکیبات فرعی مخمر	تلخی یا گسی ثانویه
ذخیره سازی	اکسیداسیون یا رسوبات	تلخی کهنه و خشن
آلودگی	باکتری ها	تلخی نامطلوب

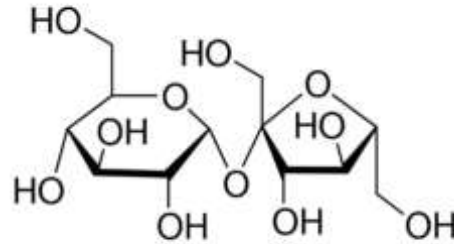
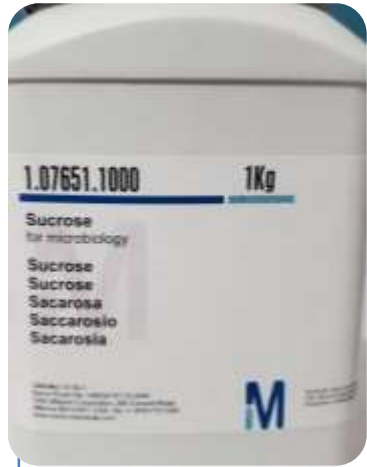
چرا آبجوی روشن معمولاً تلخ تر است؟

عامل	آبجوی روشن	آبجوی تیره
نوع مالت	روشن و سبک	تیره و برشته
میزان رازک	بیشتر	کمتر
طعم مالت	خنثی یا نان مانند	کاراملی، شکلاتی
pH	پایین تر	بالا تر
ادراک تلخی	قوی تر	ملايم تر

شکر (ساکاروز)

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

شکر (ساکاروز):

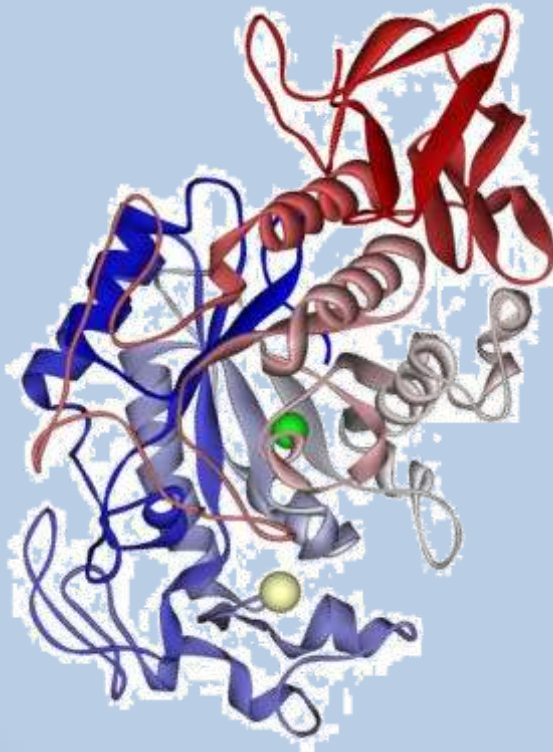
- مهم ترین شیرین کننده در ماء الشعير است.
- طعم شیرین و تعادل طعمی ایجاد می کند، کالری محصول را افزایش می دهد.
- شکر باید خالص، بی رنگ، بی بو و عاری از میکروب باشد.
- میزان مصرف: ۱ تا ۲ کیلوگرم در هر هکتولتر ماء الشعير.

آنزیمها

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

• آنزیمها کاتالیزورهای پروتئینی هستند که تغییرات فیزیکی و شیمیایی مطلوب در مواد غذایی ایجاد می کنند.

آلفا آمیلاز

بتا آمیلاز

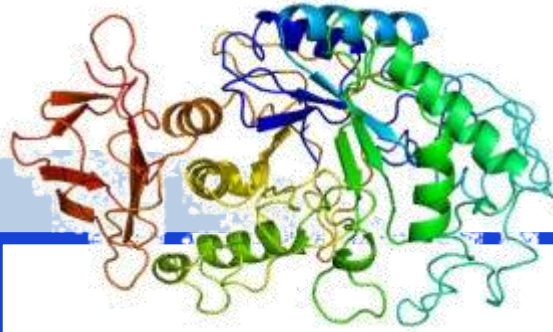
پروتئاز

آنزیمها

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

آلفا آمیلاز

آلفا آمیلاز:

- آنزیم داخلی (اندو آنزیم) که آمیلوپکتین را به دکستترین، مالتوز و گلوکز **هیدرولیز** می کند.
- فعالیت آن در مالت جو افزایش می یابد و به تولید قندهای قابل تخمیر کمک می کند.

بتا آمیلاز

بتا آمیلاز:

- آنزیم **اگزو** که **مالتوز** را از انتهای زنجیره نشاسته جدا می کند.
- در **نانوایی، آبجوسازی و صنایع تخمیری** اهمیت دارد.
- ترکیب **آلفا و بتا آمیلاز** در **جو جوانه زده تولید قندهای قابل تخمیر** را **افزایش** می دهد.
- **مصرف** آلفا و بتا آمیلاز: ۱ تا ۳ گرم در هر هکتولیترا ماء الشعیر.

پروتاز

پروتاز:

- آنزیمهای پروتئولیتیک که پیوندهای پپتیدی پروتئینها را هیدرولیز می کنند.
- پروتازهای سولفیدریلی برای حفظ شفافیت و جلوگیری از کدورت ماء الشعیر کاربرد دارند.
- مصرف: ۲ تا ۵ گرم در هر هکتولتر ماء الشعیر.

• پروتازهای سولفیدریلی پیوندهای پپتیدی پروتئینها را شکسته و پپتیدهای کوچک محلول در آب ایجاد می کنند.

پروتئینهای بزرگ که عامل اصلی کدورت هستند، تجزیه می شوند ← شفافیت ماء الشعیر حفظ می شود

آنزیم‌ها:

جدول کاربرد آنزیم‌ها در آب میوه‌ها، نوشابه‌ها و ماء الشعیر

آنزیم	ماده غذایی	نوع هدف یا عمل
آمیلاز	ماء الشعیر آب میوه‌ها	تبدیل نشاسته به مالتوز، جداسازی کدورت حاصل از نشاسته، جداسازی نشاسته به منظور افزایش درخشندگی (شفافیت)
سلولاز	ماء الشعیر	هیدرولیز کربوهیدرات‌های کمپلکس دیواره‌های سلولی
تاناناز	ماء الشعیر	جداسازی ترکیبات پلی فنولیک
آنزیم‌های پکتیکی	آب میوه‌ها	بهبود بهره حاصل از پرس، جلوگیری از ابری شدن، بهبود فرایند تغلیظ
پروتازها	ماء الشعیر	افزایش طعم و مواد مغذی، کمک به فیلتراسیون و شفاف‌سازی
فسفاتاز	ماء الشعیر	هیدرولیز ترکیبات فسفات
گلوکز اکسیداز	نوشابه-ماء الشعیر	جداکردن اکسیژن و یا گلوکز از محصولاتی نظیر ماء الشعیر و نوشابه‌های کربناته

آنزیمها

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

جدول افزایش آلفا آمیلاز ضمن تولید مالت جو در ۲۰°C

آلفا آمیلاز (Du) ۲۰°C	روزهای خیساندن و جوانه زنی
۰	۰
۵۵	۳
۱۱۰	۵
۱۳۰	۷
۱۳	۸

Du (Degree of Diastatic Units) شاخص فعالیت آلفا آمیلاز است. افزایش Du ← افزایش هیدرولیز نشاسته ← تولید قندهای قابل تخمیر بیشتر. کنترل دما، pH و نوع مالت برای رسیدن به Du مناسب، حیاتی است.

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

در ماء الشعير و عصاره میوه‌ها ممکن است کدورت و رسوب **نامطلوب** ایجاد شود که باعث **فساد و کاهش کیفیت** می‌شود.
• پروتئین‌ها، پکتین‌ها و پلی‌ساکاریدها در تشکیل این کدورت‌ها نقش دارند.

تعریف شفاف سازی Clarification

شفاف سازی فرآیندی است که طی آن مواد کدرکننده مانند:
• پروتئین‌ها،

• پلی‌ساکاریدها (مثل پکتین‌ها و بتاگلوکان‌ها)،

• ذرات معلق و کلوئیدی

از محلول‌های غذایی (مانند ماء الشعير، آبمیوه، سرکه) **حذف یا تجزیه** می‌شوند تا شفافیت و ظاهر محصول بهبود یابد.

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

ترکیبات مؤثر در تشکیل کدورت

ترکیب	منبع	نقش در تشکیل کدورت
پروتئینها	از دانه جو یا باقیمانده های گیاهی	تمایل به تشکیل کمپلکس با پلی فنلها (تانها) ← کدورت پروتئینی
پکتینها	از دیواره سلولی میوهها (به ویژه سیب، انگور، مرکبات)	باعث افزایش ویسکوزیته و تشکیل ژل یا ته نشینی در آبمیوهها
پلی ساکاریدها (مثل بتا-گلوکان)	از دانه جو یا فیبرهای گیاهی	ایجاد کدورت کلوئیدی پایدار و کاهش شفافیت
پلی فنلها (تانها)	از پوست یا هسته میوهها و مالت	واکنش با پروتئینها و تشکیل ذرات نامحلول
مواد معدنی و نمکها	از آب یا مواد اولیه	تسریع در ته نشینی ذرات معلق

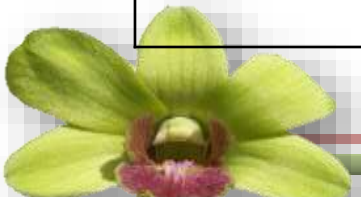
شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

روش های شفاف سازی:

• استفاده از آنزیم های پروتئولیتیک و پکتیک برای شکستن این مواد موثر است،
ولی به دلیل آسیب احتمالی به خصوصیات محصول کاربرد آنها محدود است.

کاربرد	اثر اصلی	بستر عمل	نوع آنزیم
در ماء الشعير، آبجو و گاهی در آبمیوه ها	شکستن پروتئین های بزرگ به پپتیدهای کوچک و محلول	پروتئین ها	پروتئازها Proteolytic enzymes
در شفاف سازی آبمیوه ها (سیب، انگور، هلو)	تجزیه شبکه پکتینی ← کاهش کدورت و ویسکوزیته	پکتین ها و پلی ساکاریدها ی گیاهی	پکتینازها Pectic enzymes

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

روش های شفاف سازی:

• محدودیت ها و معایب استفاده از آنزیم ها

مشکل	توضیح
تغییر در ترکیب محصول	هیدرولیز بیش از حد ممکن است ترکیبات طعمی و عطری را تغییر دهد.
از بین رفتن ساختار کف (در ماء الشعير)	تجزیه پروتئین های کف ساز باعث کاهش پایداری کف می شود.
کاهش ویسکوزیته یا قوام نامطلوب	در نوشتیدنی ها ممکن است حس دهانی mouthfeel کاهش یابد.
هزینه و کنترل دقیق فرآیند	باید دما، pH و زمان دقیق تنظیم شود تا آسیب به کیفیت وارد نشود.

به همین دلیل، کاربرد صنعتی آنزیم های پروتئولیتیک و پکتیک در شفاف سازی محدود است و معمولاً به صورت ترکیب با روش های فیزیکی یا شیمیایی (مثل فیلتر، فاینینگ یا سردسازی) انجام می شود.

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

روش های شفاف سازی:

• روش های جایگزین یا مکمل شفاف سازی

روش	توضیح
Cold stabilization سردسازی	ته نشینی پروتئین ها و مواد کدر در دمای پایین
افزودن کمک شفاف کننده Fining agents	موادی مثل بنتونیت، ژلاتین ، سیلیکا ژل یا PVPP برای جذب پروتئین ها
فیلتراسیون و سانتریفیوژ	جداسازی فیزیکی ذرات معلق
نگهداری مناسب pH و ترکیب شیمیایی	کنترل شرایط برای جلوگیری از تشکیل کدورت ثانویه

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

ادامه روش های شفاف سازی:

• برای رفع کدورت از مواد کمک صافی Filter aids مانند **خاک دیاتومه**، **بنتونیت و رزین های سنتزی (مثل پلی آمید)** استفاده می شود.

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعیر

• بنابراین از مواد کمک صافی Filter aids مانند:

• خاک دیاتومه ای Diatomaceous earth

• بنتونیت Bentonite

• رزین های سنتزی مثل پلی آمید

• ژلاتین

• کربن اکتیو Activated carbon

• ترکیبات تانی Tannins

• اسید تانیک

• خاک صافی

• کاغذ صافی

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

• خاک دیاتومه ای Diatomaceous earth

• بنتونیت Bentonite

- سیلیکات آلومینیوم آبدار با کاتیون های قابل تعویض (معمولاً سدیم)
- دارای بار منفی و سطح بسیار زیاد (~۷۵۰ متر مربع در هر گرم)
- بنتونیت با بار منفی، پروتئین ها را جذب کرده و شفاف سازی را تسهیل می کند.

• رزین های سنتزی مثل پلی آمید

• ژلاتین (مثلاً در آب سیب)، ژلاتین و کربن فعال نیز به عنوان شفاف کننده کاربرد دارند

• کربن اکتیو Activated carbon

- برای جذب طعم، بو و رنگ های نامطلوب استفاده می شود.
- میزان مصرف: ۲۰-۳۰ گرم در هر هکتولتر ماء الشعير.

شفاف سازها Clarifying agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

• ترکیبات تانی Tannins

- تانن‌ها ترکیباتی با گروه‌های قابل هیدرولیز بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند:
- الف) **تانن‌های هیدرولیزشونده:** در حضور **اسید و حرارت** به فنل‌هایی مانند **گالیک اسید** تجزیه می‌شوند. **اسید تانیک** یکی از تانن‌های قابل هیدرولیز است که برای شفاف‌سازی ماء‌الشعیر و آب میوه‌ها استفاده می‌شود.
- ب) **تانن‌های کندانسه:** استخراج شده از درخت بلوط و غیر قابل هیدرولیز.
- تانن‌ها به دلیل مزه و خواص شیمیایی‌شان و همچنین قابلیت جذب ناخالصی‌های فلزی، در بهبود رنگ و طعم ماء‌الشعیر و آب میوه‌ها کاربرد دارند.
- **خاک صافی:** برای بهبود رنگ و حذف کدورت ماء‌الشعیر.
- **کاغذ صافی:** جهت حذف ذرات بسیار ریز و افزایش شفافیت.

تثبیت کننده کف
Foam stabilizing agent

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

ماده تثبیت کننده کف

• برای تثبیت کف در ماء الشعير از ۳ تا ۵ گرم ماده تثبیت کننده در هر هکتولیترا استفاده می شود.

• **یوکا: (Yucca)** عامل تثبیت کننده کف.

• **کوئیلایا: (Quillaia)** عامل ایجاد کننده کف که از تنه درخت Quillaia Saponaria استخراج می شود؛ **فاقد طعم، بو و رنگ بوده** و برای تولید کف به ماء الشعير افزوده می شود.

این ترکیبات در سطح مایع-هوا یک لایه نازک پایدار تشکیل می دهند و مانع ترکیدن حبابها می شوند ← **کف پایدار**.

دی اکسید کربن CO₂

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

دی اکسید کربن (CO₂)

- مهم ترین عامل ایجاد گاز در نوشابه های گازدار و ماء الشعير است.
- وزن CO₂ کم است ولی حجم آن بیشترین میزان را دارد.
- درجه خلوص CO₂ باید بالای ۹۹% باشد و فاقد طعم، بو و رنگ غیرعادی باشد.
- میزان مصرف: ۰.۴ تا ۰.۴۵ درصد در ماء الشعير.

نگهدارنده ها Preservatives

مواد اولیه مصرفی در تولید ماء الشعير

انیدرید سولفورو (SO_2) و مشتقات آن

• کاربرد: نگهدارنده، **جلوگیری از رشد کپک و مخمر**

• مقدار مصرف: 5-8 گرم در هر هکتولتر ماء الشعير

اسید اسکوربیک (ویتامین C)

• نقش: آنتی اکسیدان، جلوگیری از تغییر رنگ

• مقدار مصرف: 5-10 گرم در هر هکتولیتتر

نام اسيد	ویژگی ها ، کاربرد، مصرف
اسيد فسفريك Phosphoric Acid	<ul style="list-style-type: none"> • ویژگی ها: اسيد معدنی، ارزان، با pH بسیار پایین و حلالیت بالا • کاربرد: تنظیم pH در ماء الشعير، نوشابه های کولا، پنیر، ژله • مقدار مصرف: 5-10 گرم در هر هکتولیترا
اسيد سيتريك Citric Acid	<ul style="list-style-type: none"> • ویژگی ها: طعم دهنده ترش، کاهنده بذرنگی، گیرنده فلزات Chelating Agent • کاربرد: بهبود طعم ماء الشعير و جلوگیری از طعم فلزی • مقدار مصرف: 20-30 گرم در هر هکتولیترا
اسيد تارتاريك Tartaric Acid	<ul style="list-style-type: none"> • ویژگی ها: طعم ترش تر از سيتريك، جاذب رطوبت، تقویت کننده عملکرد آنتی اکسیدان ها • کاربرد: در نوشابه های طعم دار، ژله ها، جلوگیری از تند شدن • مقدار مصرف: 30-50 گرم در هر هکتولیترا
اسيد لاکتيك Lactic Acid	<ul style="list-style-type: none"> • ویژگی ها: طعم ملایم اسیدی، پایدار در برابر گرما، مایع شربت مانند • کاربرد: معطر کننده، نگهدارنده، تنظیم کننده اسیدیته در ماء الشعير و نوشتیدنی های لبنی • مقدار مصرف: 30-50 گرم در هر هکتولیترا

فرآیند تولید ماء الشعیر (به صورت خلاصه و مرحله به مرحله)

1. انتخاب و تهیه جو مخصوص:

2. مراحل پاک سازی اولیه جو:

3. ذخیره سازی و خیساندن جو

4. جوانه زنی و مالت سازی

5. آسیاب و پخت مالت

6. سرد سازی و تصفیه نهایی

7. گازدار کردن و بسته بندی

مرحله فرآیند	مواد / افزودنی ها	مقدار تقریبی (در ۱۰۰۰ لیتر)	شرایط فرآیندی (دما / زمان / فشار)	هدف و نقش	کنترل های کیفی
۱. آماده سازی مالت و مَشینگ (Mashing)	مالت جو آسیاب شده	۱۸۰-۲۲۰ کیلوگرم	۶۵-۷۰°C، ۶۰-۹۰ دقیقه	استخراج قندهای مالتوز، طعم پایه	شفافیت و قند قابل تخمیر
۲. فیلتراسیون مَش (Lautering)	آب تصفیه شده	تا حجم نهایی	کنترل سختی ۵۰-۱۵۰ ppm در ۷۰°C	حلال و تنظیم کننده یونها	هدایت الکتریکی، pH=5.5-5.8
۳. جوشاندن (Boiling)	رازک یا عصاره رازک	۲-۵ کیلوگرم	۹۸-۱۰۰°C، ۶۰ دقیقه	جداسازی مایع شفاف (Wort) از تفاله	شفافیت و عدم وجود ذرات معلق
	اسید سیتریک / لاکتیک	۰.۵-۱.۵ کیلوگرم	در ۱۰ دقیقه پایانی جوش	ایجاد تلخی (ایزوالفاسیدها) و عطر	تلخی (IBU=10-15)، طعم متعادل
۴. خنک سازی (Cooling)	—	—	کاهش تا ۲۰°C	تنظیم pH و رنگ	pH=4.8-5.2
۵. حذف الکل (De-alcoholization)	—	—	تبخیر در ۵۰-۶۰°C یا با ممبران	آماده سازی برای فیلتر و حذف الکل	عدم آلودگی میکروبی
۶. فیلتر اولیه و تنظیم شفافیت	PVPP/بنتونیت	۰.۱-۰.۳٪	در دمای محیط	رساندن الکل به زیر ۰.۵٪	کنترل بخار الکل خروجی
۷. افزودن شکر یا شربت گلوکز	شکر سفید	۲۰-۳۰ کیلوگرم	بعد از خنک سازی	حذف تانن و پروتئین اضافی	کدورت زیر ۰.۵ NTU
۸. افزودن اسید آسکوربیک (آنتی اکسیدان)	اسید آسکوربیک (E300)	۰.۰۳-۰.۰۵٪	زیر ۳۰°C، پس از فیلتر	تنظیم بریکس ۶-۸°Bx و شیرینی	بریکس با فراکتومتر
۹. افزودن اسیدهای تنظیم کننده طعم	اسید سیتریک / لاکتیک / مالیک	۰.۰۲-۰.۱٪	قبل از طعم دهی	جلوگیری از اکسیداسیون و تغییر رنگ	حفظ رنگ و طعم تازه
۱۰. افزودن پایدارکننده کف	صمغ عربی / پروتئین هیدرولیز شده	۰.۰۲-۰.۰۵٪	قبل از گازدهی	تعادل ترشی در طعم میوه ای	pH نهایی ۴.۲-۴.۶
۱۱. افزودن نگهدارنده	سدیم بنزوات یا پتاسیم سوربات	۰.۰۲-۰.۰۵٪	بعد از فیلتر نهایی	افزایش پایداری کف در سرو	ارتفاع و دوام کف (≥) ۲cm
۱۲. افزودن اسانس و رنگ طبیعی (در طعم دار)	اسانس طبیعی (لیمو، انبه، سیب...)	۰.۰۵-۰.۱٪	پس از نگهدارنده و قبل از گازدهی	جلوگیری از رشد قارچ و باکتری	آزمون کلنی در ۲۵۰ ml صفر
	رنگ طبیعی خوراکی (اختیاری)	۰.۰۵-۰.۱٪	هم زمان با اسانس	ایجاد طعم و عطر ویژه	تست ارگانولپتیک
۱۳. گازدهی (Carbonation)	CO2 خالص خوراکی	تا ۲.۲-۲.۵ g/L	تزریق در ۲-۲.۵ bar، ۲-۵°C	یکنواختی رنگ محصول	رنگ = EBC ۸-۱۵
۱۴. تنظیم نهایی pH و بریکس	—	—	پس از گازدهی	ایجاد حس گازدار و خنکی	فشار گاز، CO2 محلول
۱۵. فیلتر نهایی (Sterile Filter)	—	۰.۲ μm	قبل از پرکنی	استانداردسازی نهایی	pH=4.2-4.6، بریکس=۶-۸
۱۶. پرکنی و درب بندی	بطری / PET شیشه ای	—	دمای پرکنی ۴-۶°C	حذف میکروب و ذرات معلق	تست عدم رشد در ۷۲h
۱۷. پاستوریزاسیون نهایی	—	—	۶۰-۶۵°C، ۲۰-۳۰ دقیقه	حفظ CO2 و جلوگیری از آلودگی	تست نشتی و حجم پر
۱۸. سردسازی و بسته بندی نهایی	—	—	دمای ۲-۵°C	نابودی میکروبها	کلنی صفر در ۲۵۰ ml
				ثبیت محصول و آماده سازی توزیع	شفافیت، طعم، کف

کنترل های کیفی	هدف و نقش	شرایط فرآیندی (دما / زمان / فشار)	مقدار تقریبی (در ۱۰۰۰ لیتر)	مواد / افزودنی ها	مرحله فرآیند
شفافیت و قند قابل تخمیر	استخراج قندهای مالتوز، طعم پایه	۶۵-۷۰°C، ۶۰-۹۰ دقیقه	۱۸۰-۲۲۰ کیلوگرم	مالت جو آسیاب شده	۱. آماده سازی مالت و مَشینگ (Mashing)
هدایت الکتریکی، pH=5.5-5.8	حلال و تنظیم کننده یونها	کنترل سختی ۵۰-۱۵۰ ppm	تا حجم نهایی	آب تصفیه شده	
شفافیت و عدم وجود ذرات معلق	جداسازی مایع شفاف (Wort) از تفاله	در ۷۰°C	—	—	۲. فیلتراسیون مَش (Lautering)
تلخی (IBU=10-15)، طعم متعادل	ایجاد تلخی (ایزوآلفاسیدها) و عطر	۹۸-۱۰۰°C، ۶۰ دقیقه	۲-۵ کیلوگرم	رازک یا عصاره رازک	۳. جوشاندن (Boiling)
pH=4.8-5.2	تنظیم pH و رنگ	در ۱۰ دقیقه پایانی جوش	۰٫۵-۱٫۵ کیلوگرم	اسید سیتریک / لاکتیک	
عدم آلودگی میکروبی	آماده سازی برای فیلتر و حذف الکل	کاهش تا ۲۰°C	—	—	۴. خنک سازی (Cooling)
کنترل بخار الکل خروجی	رساندن الکل به زیر ۰٫۵٪	تبخیر در ۵۰-۶۰°C یا با ممبران	—	—	۵. حذف الکل (De-alcoholization)
کدورت زیر ۰٫۵ NTU	حذف تانن و پروتئین اضافی	در دمای محیط	۰٫۱-۰٫۳٪	PVPP / بنتونیت	۶. فیلتر اولیه و تنظیم شفافیت

کنترل های کیفی	هدف و نقش	شرایط فرآیندی (دما / زمان / فشار)	مقدار تقریبی (در ۱۰۰۰ لیتر)	مواد / افزودنی ها	مرحله فرآیند
بریکس با رفاکتومتر	تنظیم بریکس ۶- ۸° Bx و شیرینی ملایم	بعد از خنک سازی	۲۰-۳۰ کیلوگرم	شکر سفید	۷. افزودن شکر یا شربت گلوکز
حفظ رنگ و طعم تازه	جلوگیری اکسیداسیون و تغییر رنگ	زیر ۳۰°C، پس از فیلتر	۰.۰۰۳-۰.۰۰۵٪	اسید آسکوربیک (E300)	۸. افزودن اسید آسکوربیک (آنتی اکسیدان)
pH نهایی ۴.۲-۴.۶	تعادل ترشی در طعم میوه ای	قبل از طعم دهی	۰.۰۰۲-۰.۰۱٪	اسید سیتریک / لاکتیک / مالیک	۹. افزودن اسیدهای تنظیم کننده طعم
ارتفاع و دوام کف (≥ ۲ cm)	افزایش پایداری کف در سرو	قبل از گازدهی	۰.۰۰۲-۰.۰۰۵٪	صمغ عربی / پروتئین هیدرولیز شده	۱۰. افزودن پایدارکننده کف
آزمون کلنی ۲۵۰ ml = صفر	جلوگیری از رشد قارچ و باکتری	بعد از فیلتر نهایی	۰.۰۰۲-۰.۰۰۵٪	سدیم بنزوات یا پتاسیم سوربات	۱۱. افزودن نگهدارنده
تست ارگانولپتیک	ایجاد طعم و عطر ویژه	پس از نگهدارنده و قبل از گازدهی	۰.۰۰۵-۰.۰۱٪	اسانس طبیعی (لیمو، انبه، سیب...)	۱۲. افزودن اسانس و رنگ طبیعی (در طعم دار)
رنگ = EBC ۸-۱۵	یکنواختی رنگ محصول	هم زمان با اسانس	۰.۰۰۵-۰.۰۰۱٪	رنگ طبیعی خوراکی (اختیاری)	
فشار گاز، CO ₂ محلول	ایجاد حس گازدار و خنکی	تزریق در ۲-۲.۵ ۲-۵°C, bar	تا ۲.۲-۲.۵ g/L	CO ₂ خالص خوراکی	۱۳. گازدهی (Carbonation)

مرحله فرآیند	مواد / افزودنی ها	مقدار تقریبی (در ۱۰۰۰ لیتر)	شرایط فرآیندی (دما / زمان / فشار)	هدف و نقش	کنترل های کیفی
۱۴. تنظیم نهایی pH و بریکس	—	—	پس از گازدهی	استانداردسازی نهایی	pH=4.2-4.6 بریکس=۶-۸
۱۵. فیلتر نهایی (Sterile Filter)	—	۰.۲ μm	قبل از پرکنی	حذف میکروب و ذرات معلق	تست عدم رشد در h۷۲
۱۶. پرکنی و درببندی	بطری / PET شیشه ای	—	دمای پرکنی ۴-۶°C	حفظ CO ₂ و جلوگیری از آلودگی	تست نشتی و حجم پر
۱۷. پاستوریزاسیون نهایی	—	—	۶۰-۶۵°C، ۲۰-۳۰ دقیقه	نابودی میکروبها	کلنی صفر در ml۲۵۰
۱۸. سردسازی و بسته بندی نهایی	—	—	دمای ۲-۵°C	ثبیت محصول و آماده سازی توزیع	شفافیت، طعم، کف

ویژگی های فیزیکی و شیمیایی نهایی محصول

محدوده مطلوب	پارامتر
6-8 °Bx	بریکس (Brix)
4.2-4.6	pH نهایی
8-15 (کلاسیک) / 4-8 (طعم دار)	تلخی (IBU)
8-15 طلایی روشن	رنگ (EBC)
2.0-2.5 g/L	CO ₂ محلول
2.0-2.5 bar	فشار در بطری
≤6 °C	دمای پرکنی
≤0.5% حجمی	الکل
صفر در ۲۵۰ ml	کلنی میکروبی
6-12 ماه در ۵-۲۵ °C	ماندگاری

1. انتخاب و تهیه جو مخصوص:

• جو با کیفیت بالا:

• وزن هزار دانه: ۳۵ - ۴۵ گرم

• پروتئین: حداکثر ۹-۱۲%

• قدرت جوانه زنی: ۸۰٪ ظاهری، ۹۵٪ پس از رده بندی

2. مراحل پاک سازی اولیه جو:

• **مرحله اول:** جداسازی خاک و گاه

• **مرحله دوم:** جداسازی جوهای شکسته، سنگ و باقیمانده های ناخواسته

• جوهای معیوب برای **خوراک دام و طیور** استفاده می شوند.

3. ذخیره سازی و خیساندن جو:

- جو تمیز شده در **سیلوها** ذخیره می شود.
- سپس به **تانک های خیساندن** منتقل شده تا برای جوانه زنی آماده شود.

4. جوانه زنی و مالت سازی:

- جو خیس خورده وارد **سالن جوانه زنی** می شود.
- پس از جوانه زدن، در **کوره های مخصوص خشک** یا برشته می شود.
- محصول حاصل: **مالت**

5. آسیاب و پخت مالت:

- مالت آسیاب شده وارد **تانک پخت** می شود.
- سپس به ترتیب وارد:
- **تانک صافی**
- **تانک جوش و ترسیب** می گردد.

6. سردسازی و تصفیه نهایی:

- مایع حاصل وارد **سردخانه** می شود.
- در این مرحله:
- **مواد افزودنی** ضروری اضافه می شوند.
- مایع از **صافی های مخصوص** عبور داده می شود.
- سپس وارد **تانک تولید نهایی** می شود.

7. گازدار کردن و بسته بندی:

- به محصول نهایی **دی اکسید کربن (CO₂)** افزوده می شود.
- ماء الشعیر آماده **پر شدن در بطری** است.

۱- واحد بو جاری

2- واحد مالت سازی

3- واحد پخت

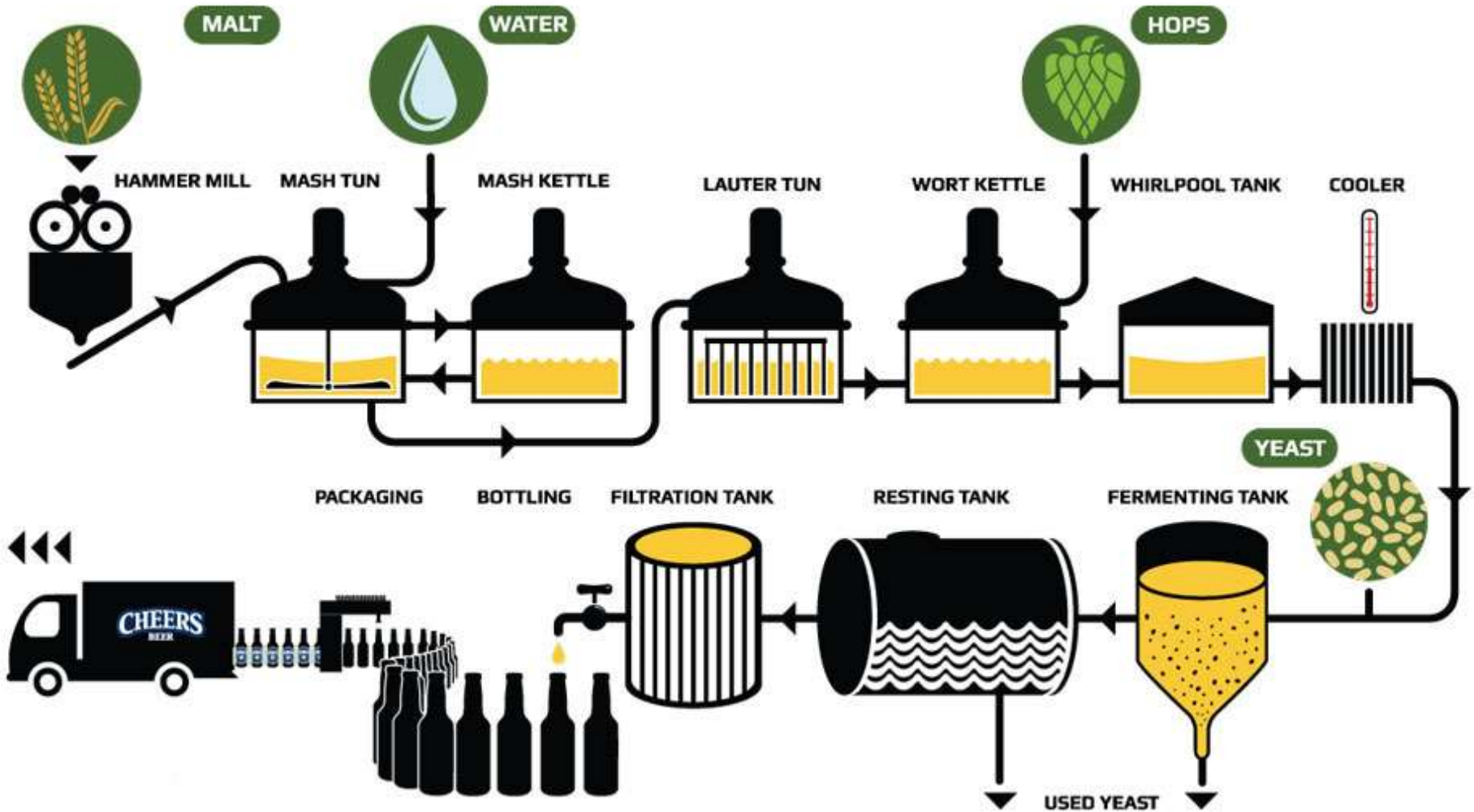
4- واحد سردخانه

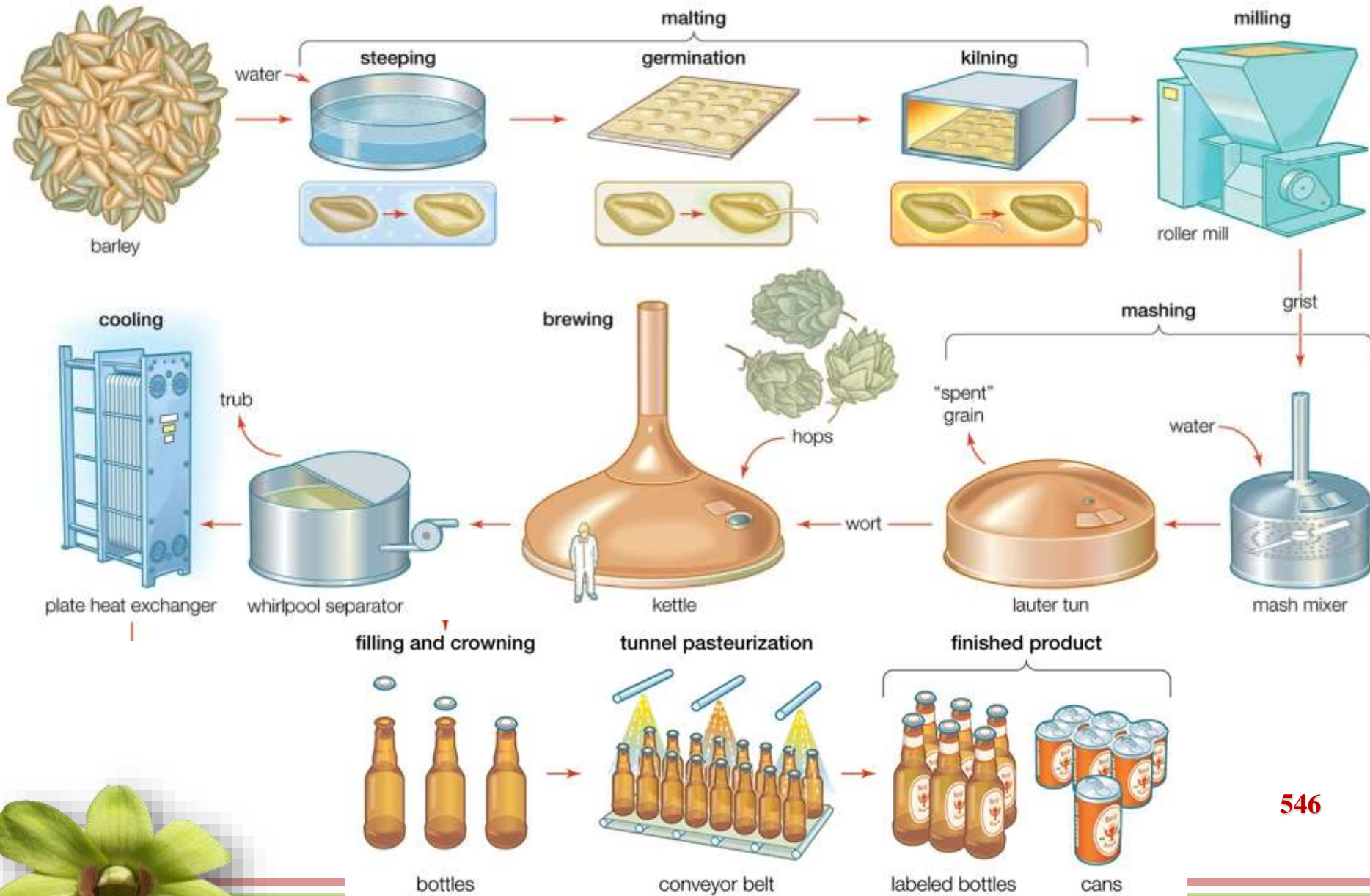
5- واحد تولید و بسته بندی

	الف) دریافت و بوجاری جو	واحد بوجاری
	ب) خيساندن (Steeping)	واحد مالت سازی
	پ) جوانه زنی (Germination)	
۱. کوره مالت سازی	ت) خشک کردن و برشته سازی (Kilning)	واحد حرارت دادن کوره
۲. دستگاه پوست گیر مالت		
	۱. آسیاب Milling	واحد پخت
	۲. تانک پخت	
	۳. تانک صافی	
	۴. تانک جوش	
	۵. تانک ترسیب	
۱. دستگاه سانتر فوژ	۱. واحد سرد کننده	واحد سردخانه
۲. دستگاه فیلتر خاک صافی		
۳. دستگاه فیلتر کاغذی		
	۱. تولید	واحد تولید و بسته بندی
	۲. دستگاه فیلر (پرکن)	
	۳. دستگاه پرس و دربند	

واحد بوجاری

واحدهای مختلف تولید ماء الشعير

1. جداسازی ناخالصی‌ها (سنگ، خاک، پوشال)
2. تفکیک جو سالم از جوهای شکسته و ناسالم
3. انبارش جو سالم برای مرحله بعدی

الف) دریافت و بوجاری جو

جو پس از ورود به کارخانه-: کامیون

- در قیف دریافت تخلیه و توزین می‌شود.
- طی **بوجاری اولیه**، ضایعات درشت مانند سنگ، کلوخ و ساقه‌ها جدا می‌شوند.
- سپس در **بوجاری ثانویه** با استفاده از دستگاه‌های سرنده، شنگیر، آهن‌ربا و دستگاه‌های درجه‌بندی، ناخالصی‌هایی نظیر نخ، چوب، قطعات فلزی، دانه‌های شکسته یا غیر از جو حذف می‌گردند.
- در نهایت جو تمیز در **سیلوهای ذخیره‌سازی** نگهداری می‌شود.

1. **خیساندن و شستشو:** ضد عفونی با سودا، فرمالین و یدوفرم؛ نرم کردن پوسته جو
2. **جوانه زدن:** در دمای $18-22^{\circ}\text{C}$ و رطوبت ۹۵-۹۰٪ به مدت ۵-۷ روز؛ فعال سازی آنزیم ها و تبدیل نشاسته به قند
3. **کوره:** خشک کردن و برشته کردن جوانه ها، کاهش رطوبت به صفر، تولید مالت
4. **پوست گیری و الک:** جدا کردن پوست مالت و دانه های خراب

مرحله خیس کنی ((Steeping)

هدف:

Dormancy

- خروج دانه از حالت خواب و آماده سازی برای جوانه زنی
- فعال سازی آنزیم های مورد نیاز برای تجزیه نشاسته
- تأمین رطوبت لازم برای رشد جوانه

شرایط و روش انجام:

• ارتفاع آب روی دانه ها: حدود ۱۰ سانتی متر

• دمای آب: ۱۰-۱۲°C

• تعویض آب: هر ۱۲ ساعت یک بار

• مدت زمان کل: حدود ۴۸ ساعت

• هوادهی مداوم برای تأمین اکسیژن

افزودنی ها:

• سود ($\leftarrow Ca(OH)_2$ ضد عفونی و نازک کردن پوسته

• فرمالین \leftarrow خنثی سازی سود و ضد عفونی تکمیلی

ادامه مرحله خیس کنی ((Steeping)

نکات مهم:

- در ابتدا جذب آب سریع و سپس کند می شود تا دانه اشباع شود.
- در صورت کمبود اکسیژن، کیفیت مالت کاهش می یابد (به دلیل تنفس بی هوازی).
- محیط باید کاملاً تمیز و دارای تهویه باشد.
- دانه های سبک و ناخالصی های شناور حذف می شوند.

نتیجه نهایی:

← دانه های جو مرطوب، زنده و آماده جوانه زنی (مالت سبز)

ادامه مرحله خیس کنی ((Steeping)

مقدار یا توضیح	عامل
۱۰ سانتی متر	ارتفاع آب روی دانه ها
هر ۱۲ ساعت	تعویض آب
۱۰-۱۲°C	دمای آب
سود (ضد عفونی و نازک کردن پوسته)، فرمالین (خنثی سازی و ضد عفونی)	افزودنی ها
تأمین اکسیژن، کاهش زمان خیس کنی	هوادهی
دانه های مرطوب، فعال و آماده جوانه زنی (مالت سبز)	نتیجه مطلوب

مرحله جوانه زنی Germination

هدف:

- آغاز رشد دانه و تبدیل آن به مالت سبز Green Malt
- فعال شدن یا سنتز آنزیم های تجزیه کننده ی نشاسته و پروتئین
- آماده سازی مواد مغذی برای مراحل بعدی (قندها، ویتامین ها و اسیدهای آمینه)

شرایط و زمان:

• دما: ۱۸-۲۲°C

• رطوبت نسبی: ۹۰-۹۵٪

• مدت زمان: ۵ تا ۷ روز

• تهویه و هوادهی مداوم برای جلوگیری از گرما و کپک زدگی

ادامه مرحله جوانه زنی Germination

فعال شدن آنزیمها:

1. بتا آمیلاز: تجزیه جزئی نشاسته
2. آلفا آمیلاز: تجزیه گسترده تر نشاسته

1. رشد ریشهها:

1. پس از ۲ روز، ۲-۴ ریشه کوچک ظاهر می شود
2. طول مناسب ریشهها نشانگر توقف به موقع فرآیند است

2. کاهش وزن دانه:

1. حدود ۴-۸٪ به دلیل تنفس و مصرف مواد ذخیره ای

مرحله جوانه زنی ((Germination

کنترل فرآیند:

• زیر و رو کردن روزانه دانه ها برای یکنواختی و تهویه

• کنترل عمق بستر برای جلوگیری از حرارت موضعی

• بررسی مداوم رشد جوانه ها جهت تشخیص زمان مناسب پایان مرحله

نتیجه نهایی:

← تولید مالت سبز با محتوای بالای آنزیم های فعال و آماده برای خشک کردن ((Kilning

واحدهای مختلف تولید ماء الشعير

واحد حرارت دادن کوره

مرحله خشک کردن و برشته سازی Kilning

هدف:

- توقف جوانه زنی و جلوگیری از فساد دانه
- کاهش رطوبت مالت سبز تا حدود ۴-۶٪
- حفظ آنزیم های مفید برای مراحل بعدی
- ایجاد رنگ، طعم و بوی مطلوب مالت
- آماده سازی برای ذخیره سازی و آسیاب

نحوه انجام:

- دما به صورت تدریجی از ۴۵ °C ← ۸۵ در مدت ۲۵ - ۵۰ ساعت افزایش می یابد.
- حرارت غیرمستقیم و کنترل شده است.
- در مراحل پایانی، دما ممکن است تا ۱۰۰-۱۰۵ °C برسد تا ترکیبات عطری (ملانوئیدین ها) تشکیل شوند.
- پس از خشک کردن، ریشه چه ها جدا می شوند و مالت خشک آماده ی سیلو است.

واحد حرارت دادن کوره

واحدهای مختلف تولید ماء الشعير

مرحله خشک کردن و برشته سازی Kilning

تغییرات در طی فرآیند:

1. کاهش رطوبت: از ۴۵٪ ← ۴-۶٪

2. ایجاد ترکیبات رنگ و طعم:

• تشکیل ملانوئیدین ها در اثر واکنش های قندی و نیتروژنی

3. کنترل فعالیت آنزیمی:

• خشک کردن ملایم برای جلوگیری از تخریب کامل آمیلازها

نکات کلیدی کنترل فرآیند:

• خشک کردن آهسته و یکنواخت برای جلوگیری از شیشه ای شدن دانه

• مالت کم رنگ: دمای پایین تر، زمان بیشتر

• مالت تیره: دمای بالاتر برای رنگ و طعم قوی تر

• دانه های خشک شده باید قابلیت خرد شدن مناسب داشته باشند

مرحله نهایی:

• در دستگاه پوست گیر مالت، پوسته ها جدا شده و مالت تمیز به سیلوهای ذخیره منتقل می شود.

• پوسته ها به عنوان ضایعات یا خوراک دام استفاده می گردند.

1. **آسیاب:** خردکردن مالت با غلطک
2. **تانک پخت:** حرارت تدریجی تا 75°C جهت فعالیت آنزیمها (آلفا آمیلاز، بتا گلوکاناز) و تبدیل نشاسته به قند-افزودن فرم آلدئید و اسید فسفریک برای کاهش کدورت
3. **تانک صافی:** حذف ناخالصیها و انتقال شربت صاف به تانک جوش
4. **تانک جوش:** پاستوریزاسیون و افزودن شکر و رازک برای تنظیم طعم و تلخی
5. **تانک ترسیب:** حذف ذرات پروتئینی با سانتریفیوژ و افزودن مواد تنظیمکننده pH و کربن اکتیو برای شفافیت

آسیاب کردن (Milling)

هدف:

- خرد کردن دانه‌های مالت برای **آزادسازی** محتویات داخلی (**نشاسته و آنزیم‌ها**)
- آماده‌سازی برای مراحل بعدی مانند **پخت و هیدرولیز**

نحوه انجام:

- مالت از **سیلوها** برداشت شده و پس از **شستشو** به دستگاه آسیاب وارد می‌شود.
- آسیاب دارای **دو غلطک چرخان در جهت مخالف** است که دانه‌ها را خرد می‌کنند.
- مالت خردشده مستقیماً به **تانک پخت (Mash Tank)** منتقل می‌شود.

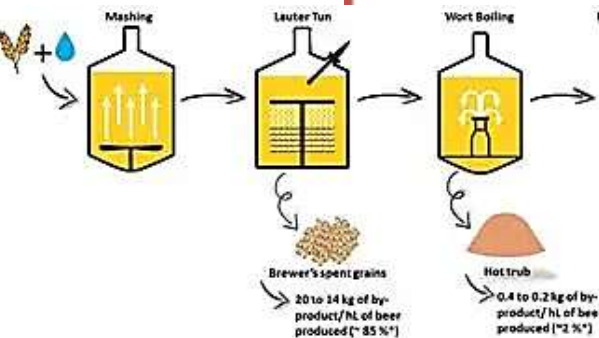
نکات فنی:

- **نشاسته** باید از پوسته جدا شود تا راندمان استخراج قند بالا رود.
- **پوسته‌ها** باید درشت باقی بمانند تا از **گرفتگی فیلترها** در مراحل بعدی جلوگیری شود.
- **نوع و تنظیم آسیاب** تأثیر **مستقیم** بر **سرعت فیلتراسیون** و **کیفیت عصاره مالت** دارد.

نتیجه نهایی

دانه‌های مالت به صورت **خرد و یکنواخت** آماده ورود به فرآیند **هیدرولیز نشاسته (Mash Process)** می‌شوند.

مرحله ۲: تانک پخت (Mashing / Enzymatic Hydrolysis)

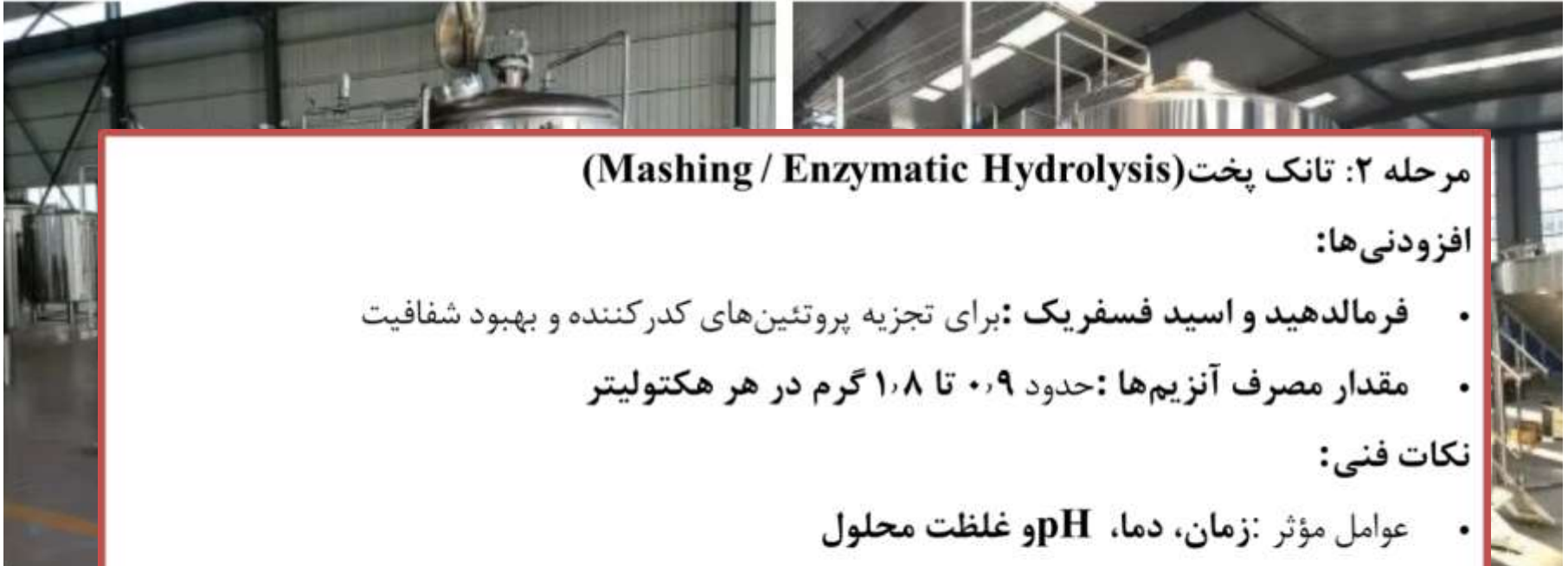
هدف:

- تبدیل نشاسته و پروتئین های مالت به قندها و اسیدهای آمینه ساده تر
- آماده سازی شربت مالت (Wort) برای مراحل فیلتراسیون و تخمیر

نحوه انجام:

- مالت آسیاب شده همراه با آب سرد وارد تانک پخت دو جداره می شود.
- دما به صورت تدریجی طی حدود ۹۰ دقیقه از $45^{\circ}C \rightarrow 75^{\circ}C$ افزایش می یابد.
- افزایش تدریجی دما باعث حفظ فعالیت آنزیم ها در طول فرآیند می شود.

دمای بهینه ($^{\circ}C$)	نقش	آنزیم
70	تجزیه ی زنجیره های نشاسته به قندهای مالتوز	آلفا آمیلاز
60-65	تولید قندهای ساده تر (مالتوز، گلوکز)	بتا آمیلاز
50-55	کاهش کدورت و بهبود فیلترپذیری	بتا گلوکوناز

مرحله ۲: تانک پخت (Mashing / Enzymatic Hydrolysis)

افزودنی‌ها:

- فرمالدهید و اسید فسفریک: برای تجزیه پروتئین‌های کدرکننده و بهبود شفافیت
- مقدار مصرف آنزیم‌ها: حدود ۰٫۹ تا ۱٫۸ گرم در هر هکتولیتتر

نکات فنی:

- عوامل مؤثر: زمان، دما، pH و غلظت محلول
- از هر ۷ کیلوگرم مالت ← ۱ هکتولیتتر شربت مالت به دست می‌آید.
- در پایان، شربت مالت (Wort) توسط پمپ به تانک صافی (Lauter Tank) منتقل می‌شود.

1000L 2in1 brewhouse:mash/kettle+lauter/whirlpool

30HL 4 vessels brewhouse:mash+lauter+kettle+whirlpool

مرحله ۳: تانک صافی (Lautering / Filtration)

هدف: جداسازی شربت مالت (Wort) از تفاله جو

فرآیند:

- شربت مالت پس از پخت به تانک صافی دارای صفحات مشبک منتقل می شود.
- ذرات جامد و تفاله ها روی صفحات ته نشین و جمع آوری می شوند.
- مایع صاف شده (Wort) به تانک جوش منتقل می شود.
- در تانک جوش افزودنی هایی مثل شکر و عصاره رازک در این مرحله اضافه می گردند.
- تفاله های جدا شده به عنوان خوراک دام استفاده می شوند.

Dry hopping port

Manhole

Spunding Valve

Pressure Gauge

Sample Valve

Carbonization Port

Drain Outlet

Rotary Racking Arm

مرحله ۴: تانک جوش (Boiling / Wort Kettle)

هدف: استریلیزاسیون شربت و افزودن طعم دهنده ها

فرآیند:

• مایع صاف شده در تانک جوش تا حدود 90°C حرارت داده می شود.

• زمان جوش: حدود ۹۰ دقیقه

• افزودنی ها:

• شکر: ۱-۳٪ از وزن مالت برای تنظیم شیرینی

• رازک: ۳۰-۵۰ گرم در هر هکتولیترا برای ایجاد

تلخی و عطر خاص

• با جوشاندن، از تخمیر ناخواسته جلوگیری شده و شربت

به طور کامل پخته می شود.

مرحله ۵: تانک ترسیب (Whirlpool / Protein Settling)

هدف: شفاف سازی و ته نشینی پروتئین ها و ذرات معلق

فرآیند:

- شربت داغ وارد تانک ویرپول می شود.
- با ایجاد جریان چرخشی، ذرات پروتئینی و ناخالصی ها ته نشین می شوند.
- مایع زلال در قسمت بالایی جمع آوری می گردد.
- افزودنی ها:
 - اسید تارتاریک و لاکتیک: طعم دهنده و تنظیم pH
 - اسید سیتریک: آنتی اکسیدان و تنظیم کننده pH
 - کربن اکتیو: حذف رنگ و بوی نامطلوب، افزایش شفافیت
- مدت زمان ماند: حدود ۱ ساعت
- پس از ترسیب، شربت به واحد سردکننده (Plate Cooler) منتقل می شود.

۱. سردسازی Cooling / Plate Cooler

- کاهش دما شربت از ۹۵ به ۵ درجه سانتیگراد
- انجام با سردکن صفحه ای **Plate Cooler** و تانک های دو جداره
- در جدار تانک ها آب یا الکل سرد در گردش است.
- مدت ماند: حدود ۲۴ ساعت برای ته نشینی کامل کربن اکتیو
- ته نشینی کربن اکتیو
- عبور از سه مرحله فیلتر (سانتریفیوژ، خاک صافی، فیلتر کاغذی) جهت رسیدن به کدورت استاندارد (>2)

واحد اندازه گیری کدورت

کدورت معمولاً بر حسب یکی از این واحدها بیان می شود:
 بنابراین وقتی گفته می شود **کدورت > 2**، یعنی مقدار کدورت اندازه گیری شده توسط دستگاه کمتر از **2 واحد (NTU) یا (EBC)** است — به عبارتی محصول تقریباً کاملاً شفاف است.

در تولید ماء الشعير و آبجو:
 • **کدورت > 2** ← EBC محصول شفاف، بدون ذرات قابل مشاهده
 • **کدورت 2-5** ← EBC شفافیت قابل قبول (ممکن است کمی تیره تر باشد)
 • **کدورت < 5** ← EBC کدورت محسوس؛ محصول از نظر ظاهری یا پایداری مشکل دارد

واحد	نام کامل	روش اندازه گیری
NTU	Nephelometric Turbidity Unit	با دستگاه نفلومتر Nephelometer اندازه گیری می شود.
EBC turbidity unit	European Brewery Convention unit	استاندارد رایج در صنعت ماء الشعير و آبجو در اروپا.

جدول مقایسه سطح کدورت در واحدهای EBC / NTU

وضعیت کدورت	بازه تقریبی NTU	بازه تقریبی EBC Haze	توضیح
کاملاً شفاف Brilliant	0-1 NTU	0-4 EBC	کاملاً زلال؛ برای ماء الشعير فیلتره رایج است.
شفاف Clear	1-2 NTU	4-8 EBC	هنوز شفاف؛ کدورت ۱-۲ NTU معمولاً کاملاً قابل قبول است.
کمی کدر Slight Haze	2-4 NTU	8-16 EBC	در نوشتیدنی های مالت طعم دار طبیعی محسوب می شود.
هیز متوسط	4-8 NTU	16-32 EBC	برای نوشتیدنی های Unfiltered طبیعی است اما برای ماء الشعير استاندارد ممکن است زیاد باشد.
کدر Hazy	>8 NTU	>32 EBC	در ماء الشعير فیلتر شده نشانه مشکل است.

۱. سردسازی Cooling / Plate Cooler

الف) سانتریفوژ (Centrifuge Filter)

- جداسازی ذرات معلق با نیروی گریز از مرکز
- دارای حدود ۱۰۰ ورق کاغذ صافی
- پس از هر ۱۰۰ هکتولیتتر باید فیلتر تعویض شود.

۱. سردسازی Cooling / Plate Cooler

(ب) فیلتر خاک صافی (Diatomaceous Earth Filter)

• سینی های توری با خاک صافی برای حذف ناخالصی ها

• مصرف خاک صافی: ۴۰۰-۶۰۰ گرم/هکتولیتتر

• گاهی چند بار تکرار می شود تا کدورت به حد مطلوب برسد.

۱. سردسازی Cooling / Plate Cooler

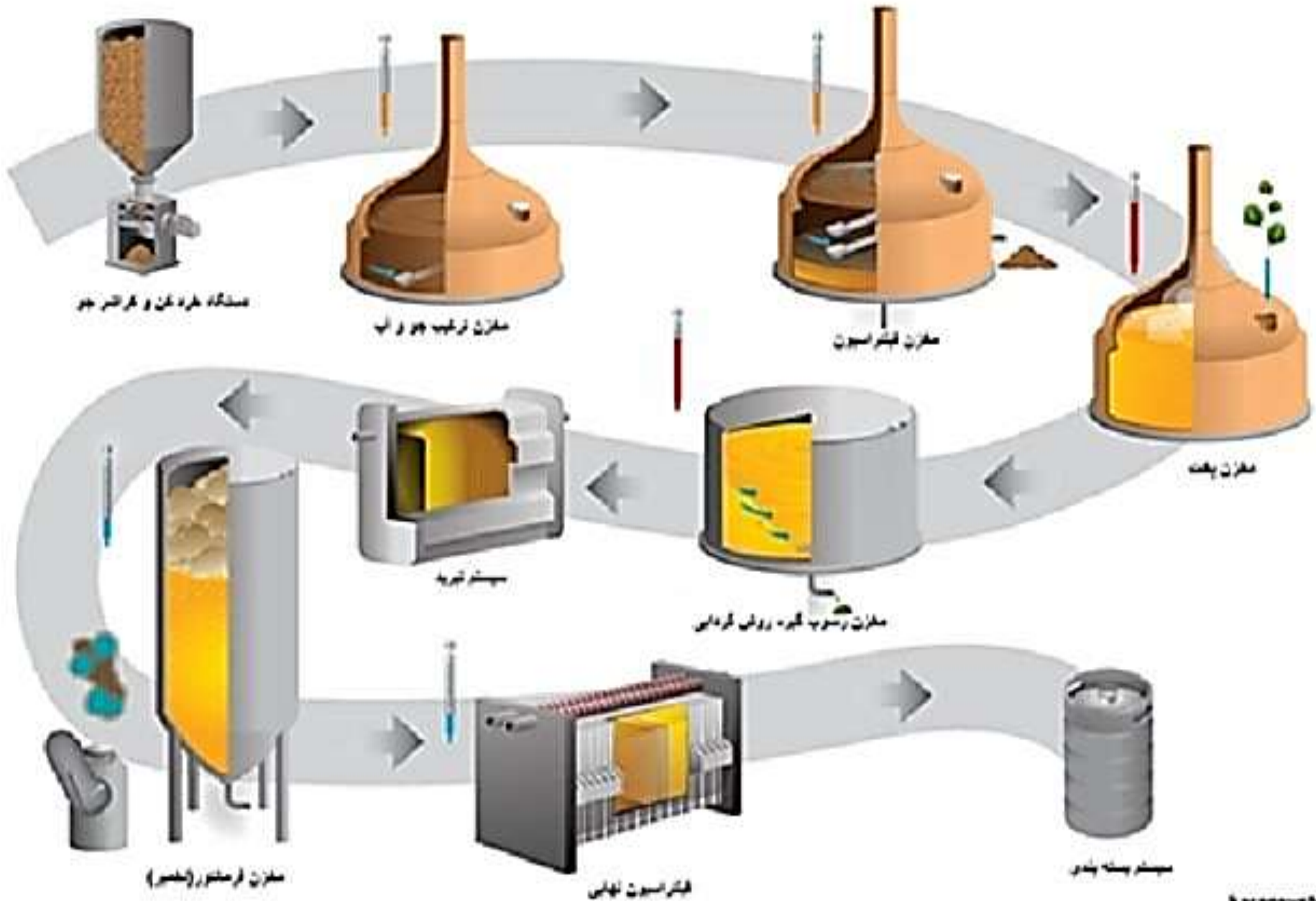
ج) فیلتر کاغذی (Paper Filter)

- برای حذف ذرات بسیار ریز باقی مانده
- دارای حدود ۳۰۰ ورق کاغذ صافی موازی
- هر دستگاه برای ۳۰۰۰-۴۰۰۰ هکتولیتتر نوشابه کافی است.

نتیجه:

در پایان این مرحله، ماء الشعير شفاف، خنک و آماده انتقال به تانک های تولید است.

نگهداری در تانکهای سرد زیر ۸ درجه

1. افزودن آنزیم پروتئاز، انیدرید سولفورو و اسید اسکوربیک
2. کنترل قند، الکل، رنگ، کدورت، pH و وزن مخصوص
3. پرکردن (فیلر) و دربندی بطریها
4. جعبه گذاری و آماده سازی برای توزیع

۱. تانک تولید

• مایع نوشابه پس از تأیید کدورت به تانک تولید منتقل می شود.

• دما: زیر 8°C حفظ می شود.

• عملیات در تانک تولید:

- گازدهی و تزریق CO_2 دمای 4°C - 5°C برای جذب مناسب
- افزودنی ها:

- آنزیم پروتئاز ← جلوگیری از کدورت در بطری
- اسید اسکوربیک و سیتریک ← آنتی اکسیدان و تنظیم pH
- تارتاریک و لاکتیک ← طعم دهنده

• کنترل کیفیت: قند، درصد الکل، رنگ، کدورت، ضریب شکست نور و pH.

• در صورت توقف بیش از ۲۴ ساعت، امکان تبدیل قند به الکل ← محصول دوباره به پخت بازگشت داده می شود.

۲. دستگاه فیلر (پرکن)

- وظیفه: پر کردن بطری ها تحت فشار کنترل شده
- فشار تانک تولید: ۳-۵ اتمسفر، فشار مخزن فیلر: ۱۲ اتمسفر
- **تانک کمکی** برای تعادل سطح مایع بین تانک تولید و فیلر
- مایع با سوزن های مخصوص وارد بطری شده و هوای داخل آرام خارج می شود
- کنترل فشار شیرها با اهرم بالا و پایین دستگاه
- دارای فیلتر الکتروموتوری با دور متغیر
- پاستوریزاسیون: تونل حرارتی ۴۰ ← ۶۸°C، نگهداری ۲۰ دقیقه

۳. دستگاه پرس و دربند

- بطری ها تشتک گذاری و درب بندی می شوند
- فشار پرس قابل تنظیم و بسیار کم برای جلوگیری از آسیب
- بعد از دربندی:
 - کدزنی و لیبل زنی
 - جعبه گذاری و بسته بندی
- قرنطینه : ۳ روز و انجام آزمایش های شیمیایی و میکروبی
- آماده توزیع به بازار

جدول مقدار ویژگیهای دو نوع محصول تجاری ماء الشعير

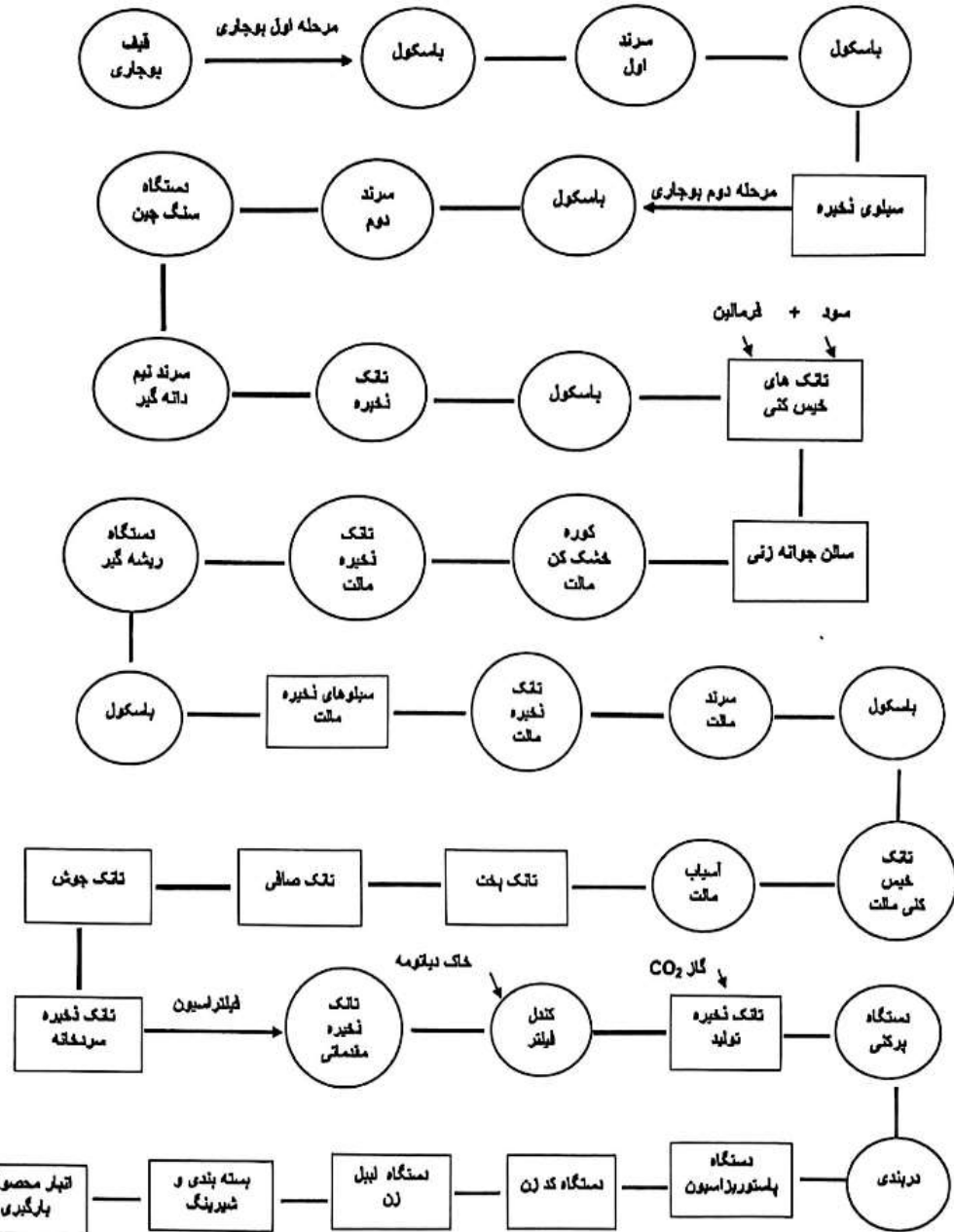
مقدار		نوع ویژگی
نوع ۲	نوع ۱	
۵-۵/۵	۸-۸/۵	قند کل
حداقل ۸	حداقل ۱۱	عصاره خشک
حداکثر ۲	حداکثر ۲	کدورت
۳/۷-۴/۲	۳/۲-۳/۹	pH
۰/۱۲-۰/۲	۰/۱۰-۰/۲۵	اسیدیته کل (برحسب اسید سیتریک)
۰/۴۷	۰/۴۷	CO ₂

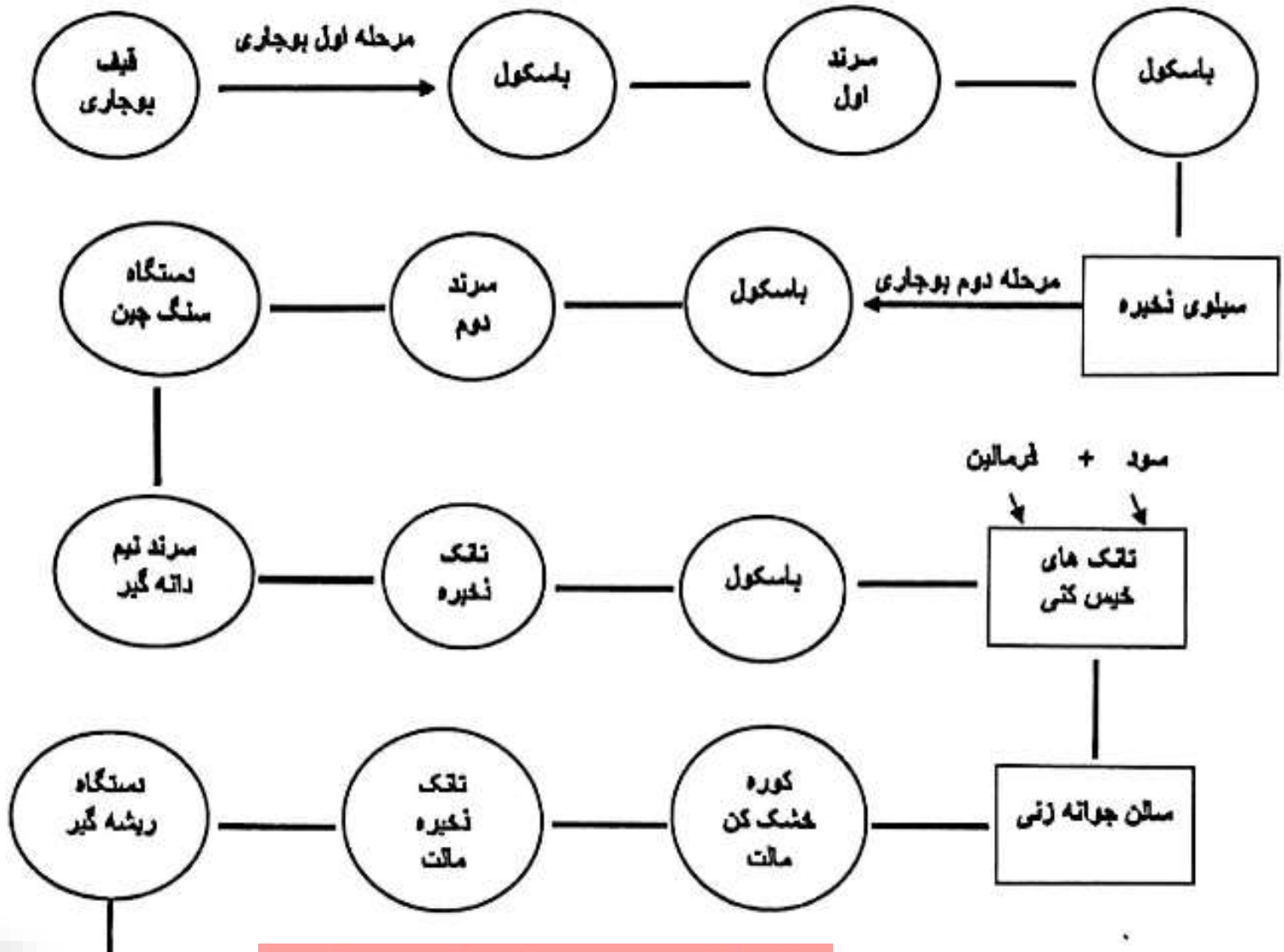
جدول مقدار ویژگیهای ماء الشعير هنگام پر کردن

مقدار	نوع ویژگی
۱/۰۲-۱/۰۲۵gr/cm ³	وزن مخصوص
۱-۳ml	میزان هوا
۰/۳۸-۰/۴۵w/w	میزان گاز
۷-۱۰°C	درجه حرارت
۱-۲bar	میزان فشار
۱۵۰-۲۰۰EBC	رنگ

جریان تولید در بخش عصاره مالت و ماء الشعير

جریان تولید در بخش عصاره مالت و ماء الشعير

